

Nr 26

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition rörande ratifikation av Internationella arbetsorganisationens konvention (nr 100) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde, m. m., dels o c k i ämnet väckta motioner.

Genom en den 16 mars 1962 dagtecknad proposition, nr 70, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att godkänna, att Sverige ansluter sig till den vid Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1951 vid dess trettiofjärde sammanträde antagna konventionen (nr 100) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde samt den vid konferensen år 1958 vid fyrtioandra sammanträdet antagna konventionen (nr 111) angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning.

I samband med propositionen har riksdagen behandlat följande, vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 28 av herr *Lundström m. fl.* och II: 54 av herr *Ohlin m. fl.*, såvitt angår frågan om likalönsprincipen,

2) de likalydande motionerna I: 29 av herr *Lundström m. fl.* och II: 55 av herr *Ohlin m. fl.*, angående likalönsprincipens genomförande inom statsförvaltningen, samt

3) de likalydande motionerna I: 368 av herr *Larsson, Thorsten*, och fru *Svenson* samt II: 450 av herrar *Wahrendorff* och *Wahlund*, angående likalönsprincipen.

I *motionerna I: 28* och *II: 54* har hemställts [yrkandena under 1. a) och b)], att riksdagen måtte besluta att uttala sig för att Sverige ratificerar Internationella arbetsorganisationens konvention nr 100 med ansluten rekommendation nr 90 angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde, och Internationella arbetsorganisationens konvention nr 111 med ansluten rekommendation nr 111 angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning.

I *motionerna I: 29* och *II: 55* har hemställts, att riksdagen måtte i skrift till Kungl. Maj:t begära utredning med uppgift att undersöka under 1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1962. 9 saml. 2 avd. Nr 26*

vilka former och under vilken tid ett genomförande av likalönsprincipen inom den statliga förvaltningen kan ske så att en plan härom så snart som möjligt kan föreläggas riksdagen.

I motionerna I: 368 och II: 450 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla »att initiativ måtte tagas till överläggningar mellan å ena sidan företrädare för staten i dess egenskap av arbetsgivare och å andra sidan företrädare för vederbörliga arbetstagarorganisationer i syfte att få till stånd systematisk, objektiv arbetsvärdering och förhandlingar för förverkligande, såvitt avser det statliga lönesystemet, av i ILO:s konvention nr 100 angivna likalönsprincip;

att härav föranledda förslag måtte föreläggas riksdagen så snart ske kan; samt

att i samband därmed riksdagen förelägges förslag i frågan rörande ratificering av ILO:s konvention nr 100 angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde».

Motionerna I: 28 och II: 54 behandlas i detta utlåtande endast såvitt de avser likalönsprincipen. Övriga i motionerna ställda yrkanden har behandlats i andra utskottets utlåtanden.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna II: 54, II: 55 och II: 450.

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens antog vid trettiofjärde sammanträdet år 1951 konventionen (nr 100) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde och den därtill anslutna rekommendationen (nr 90) i samma ämne samt vid fyrtioandra sammanträdet år 1958 konventionen (nr 111) angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning och den därtill anslutna rekommendationen (nr 111) i samma ämne.

Dessa konventioner, som tillika med rekommendationerna tidigare förelagts riksdagen genom propositionerna 1952: 47 och 1959: 23, har inte ratificerats av Sverige. Frågan om ratifikation upptages nu åter till prövning.

Beträffande texterna till de ifrågavarande konventionerna och rekommendationerna samt beträffande redogörelse för likalönskonventionens behandling i internationella sammanhang får utskottet hänvisa till propositionen.

Konvention (nr 100) och rekommendation (nr 90) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde

Konventionen definierar i artikel 1 begreppet lön samt föreskriver, att uttrycket »lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde»

skall hänföra sig till lönesatser, som fastställs utan åtskillnad på grund av arbetstagarens kön. Enligt bestämmelserna i artikel 2 förbinder sig vidare medlemsstaterna att med avseende å alla arbetstagare, på sätt som är förenligt med gällande ordning för fastställande av lönesatser, främja och, i den mån sagda ordning så medgiver, trygga tillämpningen av principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde. Denna princip må kunna tillämpas genom lagstiftning, genom i lag fastställd eller erkänd ordning för bestämmande av lön, genom kollektivavtal mellan arbetsgivare och arbetstagare eller genom angivna utvägar i förening.

Konventionen föreskriver vidare i artikel 3 första punkten att, såframt genomförandet av dess bestämmelser därigenom underlättas, åtgärder skall vidtagas för att främja en objektiv värdering av arbetsuppgiften på grundval av den arbetsinsats, som uppgiften förutsätter. Punkt 2 av samma artikel stadgar, att de metoder, som bör anlitas vid sådan värdering av arbetsuppgiften, må kunna bestämmas av de för fastställande av lönesatser ansvariga myndigheterna eller, där lönesatserna fastställs genom kollektivavtal, av vederbörande parter. I punkt 3 av artikel 3 stadgas att skillnader i lönesatser, vilka — utan hänsynstagande till kön — motsvarar differenser, som fastställts vid en sådan objektiv värdering av den arbetsuppgift, som skall utföras, icke må anses såsom oförenliga med likalönsprincipen. Slutligen föreskriver konventionen i artikel 4, att medlemsstaterna skall på lämpligt sätt samarbeta med vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer för genomförandet av konventionens bestämmelser.

R e k o m m e n d a t i o n e n behandlar metoderna för likalönsprincipens tillämpning. Den innehåller vidare bestämmelser rörande åtgärder från det allmännas sida för att trygga eller främja principens successiva genomförande. Olika åtgärder föreslås för att höja kvinnliga arbetstagares arbetsproduktivitet samt för att i skilda hänseenden likställa dem med manliga arbetstagare. Slutligen framhålles att intet bör underlåtas för att inför den allmänna opinionen klargöra skälen för att principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde bör genomföras.

Likalönskonventionen hade den 1 december 1961 ratificerats av 38 länder, nämligen Albanien, Förenade Arabrepubliken, Syriska Arabrepubliken, Argentina, Belgien, Brasilien, Bulgarien, Costa Rica, Cuba, Danmark, Dominikanska Republiken, Ecuador, Elfenbenskusten, Filippinerna, Frankrike, Gabon, Guatemala, Haiti, Honduras, Indien, Indonesien, Island, Italien, Jugoslavien, Kina, Mexico, Norge, Panama, Peru, Polen, Rumänien, Sovjetunionen, Tjeckoslovakien, Förbundsrepubliken Tyskland, Ukraina, Ungern, Vitryssland och Österrike.

Konvention (nr 111) och rekommendation (nr 111) angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning

Varje stat, som ratificerar konventionen, skall förbinda sig att utforma och tillämpa en nationell politik, avsedd att genom metoder, anpassade efter landets förhållanden och praxis, främja likställdhet med avseende å möjligheter och behandling i fråga om anställning och yrkesutövning i syfte att avskaffa varje diskriminering i nämnda hänseende (art. 2). Begreppet »diskriminering» definieras i konventionen såsom avseende varje åtskillnad, uteslutning eller företräde på grund av ras, hudfärg, kön, religion, politisk uppfattning, nationell härstamning eller socialt ursprung, som har till följd, att likställdhet med avseende å möjligheter eller behandling i fråga om anställning eller yrkesutövning omintetgöres eller beskäres. Konventionen äger jämväl tillämpning å tillträde till yrkesutbildning, till anställning och till skilda yrken ävensom å anställningsvillkor (art. 1).

Rekommendationen anger de områden inom vilka staterna bör tillämpa en politik av icke-diskriminerande natur ävensom de principer som bör vara vägledande för de offentliga myndigheterna, arbetsgivarna och arbetarna samt deras respektive organisationer.

Diskrimineringskonventionen hade den 1 december 1961 ratificerats av följande 31 stater, nämligen Förenade Arabrepubliken, Syriska Arabrepubliken, Bulgarien, Dahomey, Danmark, Elfenbenskusten, Filippinerna, Gabon, Ghana, Guatemala, Guinea, Honduras, Indien, Irak, Israel, Jugoslavien, Liberia, Libyen, Madagaskar, Mexico, Norge, Pakistan, Polen, Portugal, Schweiz, Sovjetunionen, Tunisien, Förbundsrepubliken Tyskland, Ukraina, Ungern och Vitryssland.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågan om Sveriges anslutning till likalönskonventionen har vid flera tillfällen varit under riksdagens prövning. Första gången så var fallet var år 1952 (prop. 47; L²U 21; rskr 93), då i enlighet med vad som åligger Sverige såsom medlem av Internationella arbetsorganisationen konventionen underställdes riksdagen för yttrande. Härvid ansåg riksdagen — i enlighet med vad som föreslagits i propositionen och i anslutning till de uttalanden som under remissbehandlingen gjorts av bl. a. arbetsmarknadens huvudorganisationer — att Sverige icke borde tillträda konventionen. Såsom skäl härför anförde riksdagen, att en ratificering skulle innebära ett frångående av den dittills allmänt godtagna principen om rätt för arbetsmarknadens parter att utan påverkan från statsmakterna genom fria avtalsförhandlingar träffa överenskommelser om löneförhållanden. Detta skäl upprepades, då frågan i anledning av väckta motioner återkom vid 1956 års riksdag (L²U 37), 1958 års B-riksdag (L²U 8) och 1959 års riksdag (L²U 2).

Vid 1960 års riksdag upptogs frågan ånyo motionsvägen. Samma skäl återopades även denna gång mot ratificering (L²U 58). Emellertid uttalades samtidigt att, ehuru förutsättningar ännu saknades för ratificering, det likväl vore önskvärt att ratificeringsfrågan fördes närmare sin lösning. Härutinnan hade betydande framsteg gjorts under senare år. Främst åsyftades härvid den våren 1960 mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige träffade centrala löneuppgörelsen, varvid de båda huvudorganisationerna enats om att med utgångspunkt från principen lika lön för likvärdig arbetsinsats rekommendera de anslutna förbunden att under en övergångsperiod av fem år ändra avtalen så, att beteckningarna män och kvinnor ersättes med ensartade gruppbeteckningar. Även år 1961 uttalade sig riksdagen i anledning av motioner i ämnet mot ratificering under hänvisning till att — sedan frågan senast prövats av riksdagen vid höstsessionen 1960 — intet inträffat, som borde föranleda ett ändrat ställningstagande (L²U 4).

Frågan om en svensk ratificering av *d i s k r i m i n e r i n g s k o n v e n t i o n e n* förelades, såsom tidigare nämnts, första gången riksdagen år 1959 (prop. 23; L²U 2; rskr 83). I propositionen uttalades, att konventionen gav uttryck för grundsatser, som sedan länge varit omfattade i vårt land. Vidare yttrades i departementschefsanförandet följande.

Något hinder för ratifikation från svensk sida skulle heller knappast föreligga, om inte konventionstexten vid den slutliga behandlingen i ett avseende fått en utformning, som för Sveriges — liksom för flera andra stater — vidkommande förorsakar svårigheter med hänsyn till den i dessa länder gällande principen om arbetsmarknadsparternas frihet att utan statlig inblandning träffa överenskommelser i lönefrågor. Såsom delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet framhåller torde nämnda princip inte låta sig förena med de förpliktelser att främja lika lön för män och kvinnor, som en ratifikation av konventionen skulle ålägga statsmakterna. Motsvarande gäller i fråga om 1951 års konvention angående lika lön, vilken på grund härav inte ratificerats av Sverige. Ehuru jag finner det mycket önskvärt, att Sverige genom att ratificera den nu förevarande konventionen kunde ge uttryck för sin fulla anslutning till de däri upptagna grundsatserna, anser jag mig av de förut anförda skälen inte kunna tillstyrka svensk ratifikation av densamma.

Till vad sålunda uttalats anslöt sig sedermera riksdagen.

Vid 1960 och 1961 års riksdagar väckta motioner om ratificering av konventionen avslogs av riksdagen (L²U 1960: 58 och 1961: 4).

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson, har anfört:

»Det torde med anspråk på giltighet för ett mycket stort antal länder, både sådana som kommit långt i ekonomisk och social utveckling och så-

dana som befinner sig i ett mindre framskridet utvecklingsskede, kunna sägas att lönesättningen inom de flesta yrken länge utmärkts av en åtskillnad mellan manlig och kvinnlig arbetskraft, så att de manliga lönerna i allmänhet överstigit de kvinnliga. I själva verket torde en sådan skillnad ännu vara mycket vanlig. Allteftersom kvinnorna gjort sig mer och mer gällande på arbetsmarknaden har dock tanken att arbetet bör betalas lika, vare sig det utföres av en man eller en kvinna, vunnit allt större utbredning. För att främja en tillämpning i praktiken av denna likalönsprincip har lagstiftningsåtgärder vidtagits i vissa länder. Frågan har också tilldragit sig intresse hos olika internationella organ, bland dem Internationella arbetsorganisationen. Organisationens allmänna konferens antog år 1951 en konvention (nr 100) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde. Vidare antog konferensen år 1958 en konvention (nr 111) angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning, vilket dokument bl. a. föreskriver lika behandling av män och kvinnor i lönehänseende. Till vardera konventionen är anknuten en rekommendation. Det må vidare nämnas att Romfördraget angående upprättande av den europeiska ekonomiska gemenskapen innehåller en artikel om att medlemsstaterna skall genomföra och upprätthålla principen om lika lön för män och kvinnor för samma arbete.

I Sverige har utvecklingen förlöpt på likartat sätt som i många andra jämförbara länder. Från att tidigare betydande skillnader förelegat mellan den lön som tillkommit en man och den lön som för samma arbete utgått till en kvinna har skillnaderna alltmera minskat och på vissa områden helt utplånats. Ett avgörande steg mot likställighet mellan män och kvinnor i lönehänseende har tagits genom en mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige år 1960 träffad överenskommelse. Enligt denna överenskommelse förklarar sig parterna ense om principen att lika lön bör gälla för likvärdig arbetsinsats. Parterna rekommenderar vidare sina anslutna förbund att under en övergångsperiod på fem år ändra kollektivavtalen så att beteckningarna män och kvinnor ersättes med ensartade gruppbeteckningar. Vid uppgörande av nya kollektivavtal skall man undanröja sådana bestämmelser, som förhindrar likställighet mellan män och kvinnor när det gäller att utföra vissa arbetsuppgifter. Denna rekommendation har godtagits av berörda förbund och dess genomförande har påbörjats enligt de uppdragna riktlinjerna.

Sverige tillhör den grupp av länder för vilka det ter sig främmande att staten genom ingripande i form av lagstiftning eller eljest skulle söka påverka arbetsmarknadsparterna i deras handhavande av lönebildningsprocessen på den privata arbetsmarknaden. Skälet till att Sverige inte ratificerat likalönskonventionen, trots att kvinnorna i vårt land hunnit längre på vägen mot lönelikställighet med männen än i många andra jämförbara länder, är också att söka i att konventionen ansetts ålägga staten vissa med

grundsatsen om arbetsmarknadens frihet oförenliga förpliktelser att ingripa till förmån för likalönsprincipens genomförande.

Frågan om ratifikation av likalönskonventionen blir mot bakgrunden av det anförda i hög grad beroende av arbetsmarknadsparternas inställning till likalönsfrågan. Sedan likalönskonventionen och diskrimineringskonventionen första gången genom proposition underställdes riksdagens prövning har de närmast berörda av arbetsmarknadens huvudorganisationer träffat den nyssnämnda överenskommelsen om att de särskilda kvinnolönerna skall vara avskaffade efter en femårsperiod. Ett avgörande steg mot den utjämning av lönesatserna för män och kvinnor, som överenskommelsen syftar till, har tagits genom en rad kollektiva överenskommelser under 1962 års avtalsrörelse. Arbetsmarknadens parter har alltså själva antagit en plan, vars fullföljande kommer att leda till att likalönsprincipen på tämligen kort tid blir genomförd i vårt land. Sedan arbetsmarknadsparterna på detta sätt i de för en fri arbetsmarknad övliga formerna utan statlig inblandning iklätt sig garanti för likalönsprincipens genomförande, föreligger de faktiska förutsättningarna för Sveriges anslutning till likalönskonventionen. Det handlingsprogram som arbetsmarknadsparterna bundit sig för gör att konventionsbestämmelsernas tillämpning i vårt land är säkerställd utan att några statliga ingripanden på arbetsmarknaden behöver ifrågasättas. Under sådana omständigheter föreligger inte längre några invändningar från parternas sida mot en ratifikation av konventionen. Att arbetsmarknadens huvudorganisationer, som i Internationella arbetsorganisationen är direkt företrädare jämte regeringen, tidigare motsatt sig ratifikation, har för statsmakterna varit avgörande.

Med den inställning till likalönsfrågan som sålunda dokumenterats på den svenska arbetsmarknaden bör principen om arbetsmarknadens frihet inte anses oförenlig med en svensk ratifikation av likalönskonventionen.

I det föregående har jag inte berört statens ställning som arbetsgivare i förhållande till sina anställda. Likalönsprincipen är på det statliga området genomförd sedan flera år tillbaka. Lönerna i de olika tjänsterna är desamma, vare sig tjänstens innehavare är en man eller en kvinna. De önskemål som kan finnas om uppflyttning av vissa tjänster, vilka företrädesvis innehaves av kvinnor, är att hänföra till förhandlingsfrågor av den art som förekommer även på arbetsmarknaden i övrigt.

Jag förordar alltså att Sverige ratificerar Internationella arbetsorganisationens konvention angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde. Härigenom bortfaller det skäl som hittills förelegat mot svensk ratifikation av organisationens konvention angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning. Även denna konvention bör därför ratificeras av Sverige. I fråga om de till konventionerna anslutna rekommendationerna torde något ställningstagande från statsmakternas sida inte nu böra påkallas.»

Utskottet

I förevarande proposition föreslås, att riksdagen godkänner att Sverige ansluter sig till de av Internationella arbetsorganisationen antagna konventionerna angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde samt angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning.

Frågan om Sveriges anslutning till likalönskonventionen har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Såsom skäl mot att tillträda konventionen har därvid huvudsakligen anförts, att en ratificering skulle innebära ett frångående av den dittills allmänt godtagna principen om rätt för arbetsmarknadens parter att utan påverkan från statsmakterna genom fria avtalsförhandlingar träffa överenskommelser om löneförhållanden. År 1960 togs emellertid ett avgörande steg mot likställdhet mellan män och kvinnor i lönehänseende genom en detta år ingången överenskommelse mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige. Enligt denna överenskommelse förklarade sig parterna ense om principen att lika lön bör gälla för likvärdig arbetsinsats. Genom en rad kollektiva överenskommelser under 1962 års avtalsrörelse har arbetsmarknadsparterna till förverkligande av 1960 års överenskommelse tagit ett steg mot utjämning av lönesatserna för män och kvinnor. Avsikten är att likalönsprincipen inom fem år efter det 1960 års överenskommelse ingicks skall vara helt genomförd. Sedan arbetsmarknadsparterna på detta sätt iklätt sig garanti för likalönsprincipens genomförande föreligger de faktiska förutsättningarna för Sveriges anslutning till likalönskonventionen. Sedan denna konvention ratificerats föreligger icke längre hinder mot tillträde till diskrimineringskonventionen.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse att frågan om Sveriges anslutning till likalönskonventionen och diskrimineringskonventionen sålunda kommit i det läget att ratificering nu kan ske. Därmed är yrkandena i *motionerna I: 28* och *II: 54* om svensk anslutning till likalönskonventionen och diskrimineringskonventionen samt yrkandet om svensk anslutning till likalönskonventionen i *motionerna I: 368* och *II: 450* tillgodosedda.

I de ovannämnda *motionerna I: 28* och *II: 54* påkallas ställningstagande även beträffande de till konventionerna anslutna rekommendationerna. Såsom departementschefen anförts bör emellertid något ställningstagande från statsmakternas sida nu icke ske i fråga om rekommendationerna.

I *motionerna I: 29* och *II: 55* begäres en utredning med uppgift att undersöka under vilka former och under vilken tid ett genomförande av likalönsprincipen inom den statliga förvaltningen kan ske så att en plan härom så snart som möjligt kan föreläggas riksdagen. I *motionerna I: 368* och *II: 450* hemställs, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla att initiativ tages till överläggningar mellan å ena sidan företrädare för staten i dess egenskap av arbetsgivare och å andra sidan företrädare för vederbörliga arbetstagar-

organisationer i syfte att få till stånd en systematisk, objektiv arbetsvärdering och förhandlingar för förverkligande, såvitt avser det statliga lönesystemet, av likalönsprincipen. Motionärernas hemställan får ses mot bakgrunden av att vissa tjänster, som huvudsakligen eller uteslutande rekryteras med kvinnor, är placerade i lägre lönegrad än den s. k. bottenlönegraden för tjänster som huvudsakligen rekryteras med män.

Departementschefen har i propositionen berört frågan om statens ställning som arbetsgivare i förhållande till sina anställda och har därvid uttalat, att likalönsprincipen på det statliga området är genomförd sedan flera år tillbaka. Lönerna i de olika tjänsterna är desamma, vare sig tjänstens innehavare är en man eller en kvinna. De önskemål som kan finnas om uppflyttning av vissa tjänster, vilka företrädesvis innehaves av kvinnor, är enligt departementschefens uppfattning att hänföra till förhandlingsfrågor av den art som förekommer även på arbetsmarknaden i övrigt.

Utskottet ansluter sig till vad departementschefen anfört och vill framhålla att frågan om olika tjänsters inplacering i lönegrad, såsom andra lagutskottet vid tidigare behandling av motioner med samma syfte anfört, är av sådan art att den, liksom sker på den enskilda arbetsmarknaden, bör lösas genom förhandlingar mellan parterna. Utskottet kan därför icke biträda motionerna.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om att dylika frågor i framtiden lämpligen bör behandlas i samband med övriga problem angående de statsanställdas löner.

Med hänsyn till det anförda får utskottet hemställa,

A. att riksdagen — med bifall till motionerna I: 28 och II: 54 såvitt de avser likalönskonventionen och diskrimineringskonventionen samt med bifall till motionerna I: 368 och II: 450 såvitt de avser likalönskonventionen — måtte bifalla förevarande proposition, nr 70; samt

B. att följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 28 och II: 54 såvitt de avser likalönsrekommendationen och diskrimineringsrekommendationen, samt

2) motionerna I: 29 och II: 55 samt motionerna I: 368 och II: 450, såvitt de avser arbetsvärdering, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 maj 1962

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Axel Svensson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson, fröken Nordström, herrar Magnusson och Enarsson;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Rimmerfors, fru Ekendahl, herr Bengtsson i Varberg, fröken Sandell, fröken Wetterström, herrar Fredriksson* och Gustavsson i Alvesta.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

till utskottets hemställan under B. 2)

av fru *Hamrin-Thorell*, fru *Gärda Svenson*, fröken *Nordström*, herrar *Enarsson*, *Anderson* i Sundsvall, *Rimmerfors*, fröken *Wetterström* och herr *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett

a) att det stycke i utskottets utlåtande å sid. 9 som börjar med orden »Utskottet ansluter» och slutar med orden »biträda motionerna» bort ersättas med text av följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad departementschefen anfört och vill framhålla att frågan om olika tjänsters inplacering i lönegrad, såsom andra lagutskottet vid tidigare behandling av motioner med samma syfte anfört, är av sådan art att den, liksom sker på den enskilda arbetsmarknaden, bör lösas genom förhandlingar mellan parterna. Staten bör dock som förhandlingspart taga initiativ till förhandlingar om arbetsvärdering som grundval för lönesättning i överensstämmelse med artikel 3 i likalönskonventionen. Denna utskottets mening synes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

b) att utskottet under B. 2) bort hemställa,

I. att riksdagen, i anledning av motionerna I: 29 och II: 55 samt motionerna I: 368 och II: 450, såvitt de avser arbetsvärdering, i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening måtte giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående arbetsvärdering, samt

II. att motionerna I: 29 och II: 55 samt motionerna I: 368 och II: 450, såvitt de avser arbetsvärdering, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet under I hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.